

Leslie Bethell (red): *The Cambridge History of Latin America. Volume IX. Brazil Since 1930*. Cambridge University Press, 2008. 616 s.

Brasilien har i de senere år fået stadig større opmærksomhed i danske og internationale medier. Denne opmærksomhed hænger selvfølgelig ikke udelukkende sammen med, at landet skal være vært for både verdensmesterskabet i fodbold i 2014 og for De Olympiske Lege i 2016. Men det faktum, at landet har budt på og vundet værtskabet for så prestigefyldte begivenheder, er måske i sig selv et tegn på Brasiliens stigende globale betydning. I kraft af bl.a. en betydelig økonomisk vækst er Brasilien blevet en global aktør, der på mange områder matcher lande som Rusland, Indien og Kina. Brasilien er i dag en betydningsfuld aktør i internationale og multilaterale organisationer, og stadig oftere høres landets præsident eller udenrigsminister udtale sig om internationale konflikter i f.eks. Afghanistan eller Mellemøsten.

Det er desuden værd at bemærke, at Brasiliens relative økonomiske stabilitet, der især blev sikret under Fernando Henriques Cardosos ledelse (1995-2003), har medført, at landet ikke har været ramt af den globale økonomiske krise i samme grad som andre lande i den latinamerikanske region. Det ser således ud som om, at "fremtidslandet", som Stefan Zweig kaldte Brasilien (*Ein Land der Zukunft* 1941), er begyndt at indtage en plads i nutidens globale samfund.

Men Brasilien har endnu ikke overvundet alle interne problemer, især hvad angår bestræbelserne på at reducere social ulighed og økonomisk ubalance mellem de meget forskelligartede regioner i landet. På trods af hastig modernisering og urbanisering er mange områder fortsat plaget af elendige sanitære forhold, dårlige sundhedsforhold og utilstrækkelige og slidte uddannelsesinstitutioner.

For at forstå, hvordan Brasilien er endt i et sådan paradoks, med en hastig udvikling og international profilering på den ene side og store fattigdomsproblemer og interne konflikter på den anden side, kan det være frugtbart at dykke ned i Brasiliens økonomiske, sociale og politiske historie. Det kan især være hensigtsmæssigt at belyse, hvad der er sket af forandringer siden 1930, der ofte ses som starten på landets modernisering.

Den seneste udgave i det ambitiøse udgivelsesprojekt *Cambridge History of Latin America* omhandler netop Brasiliens politiske og økonomiske udvikling fra 1930 til kort efter Luiz Inácio 'Lula' da Silvas historiske valgsejr i 2002. Bogens to sektioner fokuserer på henholdsvis den politiske og den økonomiske og samfundsmæssige udvikling. Til sammen udgør de to sektioner en grundig analyse af et traditionelt landbrugssamfund, der i løbet af det 20 århundrede udviklede sig til et moderne industrisamfund.

Første del indledes med en lang og grundig redegørelse for, hvordan præsident Getulio Vargas i perioden fra 1930 til 1945, først som folkevalgt og senere som diktator, forvandlede Brasilien til en autoritær og udemokratisk stat. Det næste kapitel om den Liberale Republik, der varede fra 1945 til 1964, er en omfattende undersøgelse af den efterfølgende demokratiseringsproces og politiske polarisering, der

endte i et statskup i 1964. Tredje kapitel er en beskrivelse af militærdiktaturet og af, hvordan dette ekstremt repressive regime i løbet af de næste to årtier gennemgik en gradvis åbning. Sidste kapitel fokuserer på demokratiseringsprocessen og på konsolideringen af et repræsentativt demokrati fra sidst i 1980'erne. De sidste sider retter opmærksomheden mod en af de vigtigste landvindinger i den brasilianske overgang til demokrati: 'Lulas' valgsejr ved parlaments- og præsidentvalget i 2002.

De fire kapitler er en grundig analyse af Brasiliens nyere politiske historie. Men de detaljerede beskrivelser af hvert enkelt af de utallige politiske partier, samt det lidt overdrevne fokus på valgregler og valgkampe, gør det til noget af en bedrift at komme igennem de meget lange kapitler. Vi ville derfor foretrække en udgivelse med kortere og mere fokuserede kapitler, og hvor analysen af de *formelle* politiske processer var suppleret og nuanceret af den rolle, civilsamfund, sociale bevægelser og andre grupper har spillet i den politiske udvikling.

Bogens anden del belyser økonomiske og samfundsmæssige forhold i samme periode. Tre af kapitlerne koncentrerer sig om den økonomiske udvikling fra henholdsvis 1930-1980, 1980-1994 og endelig fra 1994-2004. Det sidste, og bogens mest vellykkede kapitel, analyserer samfundsmæssige forandringer siden 1930. De tre første kapitler er en grundig analyse af økonomiske forandringer i Brasilien, og det tjener til bogens fordel at den anvendte kronologi er nogenlunde sammenfaldende med den politiske analyse. Det er derfor forholdsvist uproblematisk at læse på tværs af de to sektioner og således 'dykke ned' i både de politiske og økonomiske forandringer i bestemt historisk periode. Det er desuden værd at bemærke det flydende sprog med en begrænset anvendelse af økonomiske fagudtryk og modeller, der sikrer, at kapitlerne også kan læses af ikke-fagfolk.

I lighed med bogens første sektion er nogle af kapitlerne meget lange. Dette gælder især første kapitel, der desuden fokuserer på en meget lang historisk periode. Når man tænker på de store forskelle mellem Getúlio Vargas første og anden periode som præsident, samt de gyldne år (*anos dourados*) under Kubitschek i slutningen af 1950'erne, kunne man ønske sig en skarpere inddeling af dette kapitel.

Bogen er relativt konsistent og præcis i brugen og udlægningen af portugisiske termer og begreber, og anvendelsen af disse begreber bidrager i størstedelen af bogen til øget indsigt i brasilianske samfundsforhold. Der har dog indsnegget sig enkelte fejl, f.eks. i forbindelse med den ellers udmærkede analyse af den udbredte nepotisme i Brasilien (s. 470 ff). I omtalen af dette fænomen anvender forfatteren termen 'filhotismo'. Det mest anvendte og mest korrekte begreb er imidlertid 'apadrinhamento'. På trods af de nævnte forbehold er bogen imidlertid en grundig og uomgængelig kilde for alle med interesse for Brasiliens nyere historie.

VINICIUS MARIANO DE CARVALHO, UDENLANDSK LEKTOR,
OG KEN HENRIKSEN, LEKTOR,
BEGGE INSTITUT FOR SPROG OG LITTERATUR,
AARHUS UNIVERSITET